

Faruk Pekin ile kültür turları üzerine

"Bir kentte yaşamak, o kenti gerçekten bildiğiniz ve algılayabildiğiniz anlamına gelir mi dersiniz? Çoğumuz, doğduğumuz, büyüdüğümüz ya da senelerce yaşadığımız yerleri; evlerimizin ve iş yerlerimizin güzergahları kadar yaşıyor, çoğu zaman kafamızı kaldırıp etrafımızda, nasıl yollar, hangi binalar olduğuna bile bakmadan aylar yıllar geçirebiliyoruz.

1985'den bu yana Türkiye'de kültür turizminin öncülüğünü yapan Fest Travel'ın kurucusu ve yöneticisi Faruk Pekin'e göre bir kenti bilmek ve sevebilmek için önce onu tanımak, tanımak için de şehirle haşır neşir olmak, onu adımlamak gerekiyor.

Hele sözkonusu kent İstanbul olunca, kenti keşfetmeye ve algılamaya çalışmak hiç sonu gelmeyecek keyifli bir yolculuğa çıkmak gibi. Tarihi, coğrafyası, çok kültürlü mozaikiyle İstanbul'u bilmeye çalışmak binalarını, yollarını, kiliselerini, camilerini, müzelerini gezmek tarihi binalarının geçmişlerini öğrenmek, bugün belki de hiçbir dünya kentinden alamayacağınız bir hazzı sizlere sunabilir.

Kurulduğu günden bu yana Türkiye'ye yurtdışından turistler getiren yerli turistleri de hem yurtiçinde, hem de yurtdışında gezdiren Fest Travel, İstanbul'u İstanbullulara tanıtmak amacıyla başlattıkları Adım Adım İstanbul gezilerinin 20. yılını kutlamaya hazırlanıyor. Yirmi yıldır çok sayıda güzergahta coğrafik ya da tematik geziler düzenleyerek İstanbul'un yaşayanları tarafından anlaşılmasına aynı zamanda da kültür turizmi kavramının ülkemizdeki gelişimine öncülük eden Fest Travel'ın belki de en önemli özelliği turları düzenleyen rehberlerin her birinin konularının uzmanı olmaları.

Gastronomi olarak Adım Adım İstanbul turlarından Prof. Dr. Murat Belge rehberliğinde gerçekleşen Boğaziçi Yalıları turuna biz de katıldık. Bir deniz motorunun üzerinde Boğaziçi'ndeki bütün yapıları Murat Belge'nin tadına doyum olmayan anlatımıyla dinleyebilmenin keyfini tarif etmek zor tabii. Sarayları, Ortaköy, Rumelihisarı, Anadolu Kavağı, Amcazade yalısı, Kanlıca-Anadolu Hisarı yalıları, Küçüksu Kasrı... Boğaziçi'nin birbirinden eşsiz yalılarını, İstanbul'un kültürel tarihini Murat Belge'nin kimi zaman alaycı, kimi zaman eleştirel, dolu dolu anlatımıyla seyre dalarken; yalıların görkemlerine ve güzelliklerine bakakalıyor; bazılarının üçe dörde bölünerek satılmış ya da yıllar yıllar önce yapılması gereken iyileştirme ve koruma işlemlerinden nasibini almamış olmalarına, barındırdıkları kültürel mirasın yok olmaya yüz tutmasına üzülyorsunuz. Böyle bir kültür gezisini bir deniz motorunda yapabiliyor olmanız da; İstanbul'un dünya üzerinde bulunan şehirlerin belki de en güzeli olduğunu bir kere daha tam anlamıyla kavramanıza yardımcı oluyor.

Adım Adım İstanbul turlarından birine katılırsanız hiçbirini kaçırmak istemeyeceğiniz kesin. Biz de Adım Adım İstanbul turlarını, Fest Travel'ı ve kültür turizmine katkılarını acentanın kendisi de bir rehber olan ve kırk kadar ülkeyi yerel rehberle ihtiyaç

duymadan gezdirebilen kurucu ve yöneticisi Faruk Pekin'le konuştuk. Pekin'e göre Fest Travel'in ülkemizde kültür turizminin gelişmesinde oynadığı rol büyük.

Adım Adım İstanbul'un yirminci yılı. Başladığından bugüne kültür turizmine kattıklarını anlatabilir misiniz?

Fest, 23 yıllık bir acenta ve bu yıl Adım Adım İstanbul turlarının 20. yılını kutlayacağız. Adım Adım İstanbul ve kültür gezilerinde yirmi yıl diye bir etkinlik düzenlemeyi de düşünüyoruz. Adım Adım İstanbul birkaç bakımdan önemli. Kırk yıllık İstanbulluya İstanbul'u gösterebilmek ve anlatabilmek amacıyla yola çıktık. Bu ilk bakışta insanlara tuhaf geldi ama kısa zamanda çok ciddi geri dönüşlerini görmeye başladık. Adım Adım İstanbul gezileri, bugün artık ne olduğu daha da belirgin bir hale gelen kültür turizmi kavramını da ete kemiğe büründürdü ki bu çok önemli. Bu daha önce terim olarak kullanılıyordu ancak bizim gezilerimiz İstanbul dışındaki, yurtiçindeki ve yurtdışındaki kültür gezilerine de bir temel oluşturdu.

Önceleri ilgi çekebilecek yerleri mesela Haliç, Beyoğlu, Sultanahmet, Eminönü gibi yerleri sanat tarihçileriyle, uzmanlarıyla gezdirmekti. İlk gezi Murat Belge'nin gezisiydi, ikinci gezimiz de İlber Ortaylı'nın. Böylece başladı ve arkası da geldi. Türkiye'de kurumlaşmak çok kolay değil. Bazı kavramların ve fikirlerin hemen içi boşaltılabilir. Adım Adım İstanbul'un 20 yıldır gelişerek sürmesi oldukça önemli. Zamanla gezilerimize katılan insanlar 'neden bize Anadolu'yu gezdirmiyorsunuz' dediler, böylece 'Köşe Bucak Anadolu' gezileri başladı. Hiç unutmuyorum 1989 senesinde ilk Doğu Anadolu gezisini yaptığımızda ki ilk defa Türkiye'de böyle bir gezi yapılmıştı; 44 kişi katılmıştı. Bu o dönem için inanılmaz bir rakamdı. Yavaş yavaş Anadolu'da birçok yeni yer tanıttık. Örneğin Hasankeyf, 1989'da gitmişiz. Bugün artık kurumakta olan Mete Gölü'ne ilk kez biz grup götürdük. Anadolu'da birçok yer ilk kez bizim gezilerle tanınır hale geldi. Daha sonra yurtdışı için istekler almaya başladık. 'Köşe Bucak Dünya' gezilerine başladık. Tabii tüm bunlar kültür turizmini bayağı bir ortaya koydu. Eskiden de yurtdışına gidilirdi ama daha çok sabah üç saatlik panoramik tur öğleden sonra alışveriş için serbest zaman şeklinde olurdu turlar, biz bunu tamamen değiştirdik. Sabahleyin dokuzdan altıya kadar dolu dolu geziler yapıldı. Gezilerimize katılan herkese geziyle ilgili bir broşür, bir metin verildi. Bunlar yapılan yeniliklerdi tabii. Bugüne kadar 1240 dolayında İstanbul turu yapmışız 35 bin dolayında İstanbulluyu da İstanbul'la buluşturmuşuz.

Artık kültür turizmine ciddi bir merak var. Türkiye'de bir gezi kültürü yaratmaya çalıştık çünkü gezmek de bir kültür ve bu ülkemizde yeni yeni başlıyor. Yeter ki istek olsun. Artık insanlar gezmeye ve görmeye daha hevesli. Tek olumsuz gözlemimi söyleyeyim erkekler kadınlar kadar gezmiyor. Bizim gezilerinde katılımcıları yüzde doksan oranında kadınlar.

İnsanlara kendi şehirlerini gezdirirken pek çok ilginç anınız da olmuştur...

Tabii ilginç şeyler de yaşadık yaşamadık değil. Örneğin hiç unutmuyorum Karaköy'deki Ziraat Bankası binasını dışarıdan gösteriyorum; bir Avusturya bankasının binasıdır esasen. Ben binayla ilgili birçok şey anlattım tabii, katılımcılardan biri, 'ben bu bankada 30 yıl çalıştım ve buradan emekli oldum ama bunların hiçbirini bilmiyordum' dedi. Bizim amacımız da buydu işte, insanların yanından geçtiği halde göremediği bir yığın değerli eseri tanıtmak, daha doğrusu nerede yaşıyorlar bunu onlara aktarmaktı. Bir kenti tanımak ancak o kentle haşır neşir olmakla mümkün oluyor, bunun da en iyi yolu kenti adımlayarak yürüyerek dolaşmak ki bu gezilerin çoğu öyle oluyor. Biz bu kentin gizlerini insanlara keşfettirmeye çalışıyoruz; efsaneleriyle, öyküleriyle, gelenekleriyle semtleri, sokaklarıyla tanıtmaya çalıştık.

Çok kültürlü muhteşem mozağini vermeye çalıştık. İnsanlar gerçekten nerede yaşadıklarını bilemiyorlar. Biz gezileri planlarken çok uzun çalışmalar yaptık. Çünkü gezilere başladığımızda yabancı dilde birkaç tane İstanbul kılavuzu vardı o kadar. Bugün İstanbul üzerine 300'den fazla eser var. Tarih vakfının bir ansiklopedisi de yapıldı. Biz İstanbul'u kendi kendimize keşfederdik eskiden. Bir gün Karaköy'de dolaşıyordum Gümrükler Baş Müdürlüğü binasına girdim. Çok güzel bir yapıdır. Binada çalışan en yaşlı insanı bulmaya çalıştım. Birkaç kişiyle konuştum ve bina hakkında bilgi sordum hiçbiri bir şey bilmiyordu. 35 yıldır çalışan da vardı içlerinde. O günlere dönüp baktığımda bugün baya bir mesafe kaydettiğimizi görüyorum. Sonra biz bunlara yetişemedik. Biz ilk başladığımızda İstanbul için beş altı tur düşünürken bugün neredeyse 100 ayrı güzergaha ulaştığımız.

Güzergahları nasıl belirliyorsunuz?

Bunların bir kısmı coğrafik bir kısmı da tematik... Tematikler için İstanbul'da saraylar diyoruz mesela ya da arnuvo binalar diyoruz. Tabii yıllar içinde İstanbul'un bazı yerlerini kaybettik ama gezilerimize katılanlar en azından bir çevre ve kent bilincine de ulaştı. Gezilerimize katılanlardan semt dernekleri kuranlar oldu. Gezilerin bir anlamda tarih bilincini ve çevre duyarlılığını geliştirmesi çok mühim. Ben varılan noktadan memnunum; tabii 12-13 milyonluk bir kentten bahsediyoruz ama o kentte daha evinden dışarıya çıkmayan da var Galata Kulesi'ni görmeyen de var hatta Boğaz'dan geçmemiş olanlar bile var.

Ama daha önemlisi aydın olduğunu sanan insanlar kenti tanımıyorlar. Biz her cumartesi ve pazar minimum ikişer tur yapıyoruz ve bu 20 yıldır böyle devam ediyor güzel olan yanı da bu. Bazen anlatan kişi değişiyor anlatan kişi değiştiği zaman tur da başka bir şeye dönüşüyor tabii. Bu sebeple katıldıkları gezilere tekrar katılanlar çok oluyor. Bazıları da mezun oluyor çünkü bütün turlara katılıyorlar. Acaba yeni bir gezi daha fazla güzergâh koyabilir miyiz diye bakıyoruz. 'İstanbul ve Kadın' diye yeni bir gezi tasarladık, İstanbul bitmeyen bir kent. Ben dünyanın hemen hemen kırk kadar ülkesinde rehber ihtiyacı duymadan gezi yapabiliyorum. Dünyanın en önemli 80 tane başkentini tanıyorum ve hiçbiri İstanbul gibi değil diye düşünüyorum. İstanbul'a daha farklı sahip çıkılabilir, dilerim 2010 Avrupa Kültür Başkentliği yardımcı olabilir bu konuda.

Müşteri profili adına tanıtımlarınızı nasıl yapıyorsunuz? Fest Travel ilanlarını her yerde görmüyoruz ancak bilen de biliyor...

İlk zamanlar Tarih ve Toplum dergisi duyurmuştu gezileri. Daha sonra öyle bir hale geldi ki bu artık biz içten döndürüyor gibiyiz. Yalnız kültür sayfalarında görünürüz ya da yaptığımız işler kültür sayfalarında anlatılıyor. Birçok turumuz yedek listeli ilerliyor. Kendimiz bir miktar posta yoluyla büyük oranda internet aracılığıyla çıkan dört aylık programımızı yılda üç kere gerekli yerlere gönderiyoruz onlar da bize geri gönderiyor. Fest Travel aslında bir kültür kurumu gibi çalışıyor, sürekli yeni yerler tanıtmak farklı olabilmek adına çalışıyor diyebilirim. Örneğin bir ülkeye mi gidilecek yola çıkmadan önce burada bir toplantı yapıyoruz ve kitapçık veriyoruz. Gezinin ardından yine toplanıyoruz bu kez gezi üzerine konuşuyor fotoğraf alışverişleri yapıyoruz. Tabii kendi iç oluşumunu doğurdu tüm bunlar. Fest arkadaşlıkları kuruldu. Farklı olanı diğerlerinden aykırı olanı yaratmaya çalışıyoruz. Çok sayıda yedekte insan varken neden daha fazla turumuz yok dersiniz elimizde yeterli rehber yok derim. Biz çok yüksek bir çıta yakaladık ve bunu koruyarak olabilecek en yüksek noktaya çekmeye çalışıyoruz. Rehberler çok önemli biz alanlarında en iyi isimlerle çalışıyoruz. Her bir uzman kendi taraftarlarını da yaratıyor. Ama turizmde en önemlisi söz verdiğiniz hizmeti yerine getirmek ve o güven duygusunu yaratmak. Önemli olan görmek değil, algılamak. Bütün kurgumuz bunun üzerine. Bakabilir hatta görebilirsiniz ama algılayamayabilirsiniz. Bunun yöntemini de sunmaya çalışıyoruz pek çok turumuza 'bu

bir alışveriş gezisi değil' diye ibare koyuyoruz.

Yurtdışı gezilerinde öncelikleriniz neler?

Yurtdışında da pek çok yere ilk kez biz gezi düzenledik. Vietnam'a, Patagonya'ya gezi düzenlemek bir zamanlar hayaldi. Artık bunu bizim dışımızda da yapanlar var. Üç ay kadar önce Ermenistan'a bir grup götürdüm. Bu Avrupa basınında dostluk gezileri olarak epey bir yer aldı. Şuna seviniyorum Almanya'da Fransa'da hayranı olduğum kültür gezileri yapan acentalar vardı Türkiye'de böyle bir şey olur mu derdim, olabiliyormuş bunun gerçekleştiğini görmek çok güzel. Biz yurtdışından da turistler getiriyoruz buradan da götürüyoruz. Ama biz deniz, kum, güneş satmıyoruz. Yabancılar çok yoğun geziler düzenliyoruz. 1989'a kadar her şey çok iyiydi aslında o zaman Türkiye kültür turizmi satabiliyordu. Sonra otellerin yoğunlaşması ve çok ucuz fiyatlarla Türkiye'nin satılması kültür turizmini baltaladı. Ama yine de yoğun bir talep var. Biz şimdi Türkiye artı Hindistan ya da Suriye gibi geziler satıyoruz. Türkiye ve bir Ortadoğu ülkesi. Korkuları da gidermeye çalışıyoruz. İran turları yapıyoruz mesela. Kadınların örtünmeleri gerekiyor tabii ve bu büyük bir sıkıntı ama değer mi değer. İran'ı görmeden Selçuklu'yu anlamanız mümkün değil. O kültürle beraber burayı da daha iyi algılayabiliyorsunuz. Bütün İslamiyet'in yayıldığı alanı baştan sona göstermeye çalışıyoruz. Bence Türkiye şu anda gezi kültürü açısından iyi bir yere geliyor bu çok sevindirici.

Ülkemizde çok yanlış turlar da yapılıyor insanları bu konuda bilinçlendirmek için neler yapılabilir sizce?

Tabii bu tür bir kültür bilincine ulaşmak kolay bir şey değil. Eğitim çok önemli tabii. Biz gezilerimize katılan insanların başını çektiği bir vakıf kurduk. Kültür Bilincini Geliştirme Vakfı. Ben yönetim kurulu başkanlığını yürütüyorum. Bir de çeşitli yerlerde dia gösterileri yaptık. Onlar da iz bıraktı herkese açık etkinliklerdi bunlar. Bazı gezginler turda anlatılanlar yetmiyor dedikleri için seminerlere de başladık. Arkeoloji, tarih ve sanat seminerleriydi bunlar. Seminerleri Fest Travel vakfa devretti artık bu vakıf için de bir gelir kaynağı oldu. Bu bilinci oluşturmak için çabalıyoruz biz de. En önemli çalışmalarımızdan biri de 6- 7 ve 8 . sınıflara yönelik Kültür Karıncaları çalışması. Çocukları alıp üç yıl boyunca yılda birkaç kez farklı yerleri gezdiriyoruz. 2010'da da 2010 Kültür Karıncası projemiz var. 'Perge'de sen de bir sütun dik' dedik.1,5 milyar verebilen isimler adına birer sütun dikildi. Devlet burada 70 yılda 70 adet sütun diktirebilirmiş, biz üç yılda 78 tane diktirdik. Bu da vakfa ait bir işti. Böyle çalışmaları artırıp hızlandırarak kent bilincini aşılayabiliriz...

Gastronomi Dergisi

26 Aralık 2008-Gaye Şahin - Ayşegül Karacan